

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАКЫАТ 1951 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТӨН ТААКАР

2002 жыл
АЛТЫННЫҢ
24 КҮНӨ
ЧЭПНИЭР
№ 127 (8876)

Улуус баһылыгын отчуоттара

ИННИКИТИН ӨССӨ ТАҕААРЫЫЛААХ ҮЛЭНИ БАҔАРДЫЛАР

Бу күнүргө улуус дьаһалтатын быйылгы 9 ыйдаах үлэтин отчуота туруоруллар. Отчуоттары нэһиликтэринэн, улуус киинигэр 4 биригээдэнэн улуус дьаһалтатын баһылыга, солбуйааччылары сарайлааччыларга, управлениелар начальниктара ыталлар.

Холбоо нэһиликтэр буолбут муньаха улуус баһылыга И. Н. Аммосов салалтатынан улуустаагы киин баһылыга кылаабынай арайын солбуйааччы С. С. Сибирникова, улуустаагы финансовый-казначейской управление начальнигын солбуйааччы В. В. Саввин, үөрэх управлениетин начальнига Е. С. Сидоров, культура управлениетин методической киинин сибидиссэйз Г. Г. Макарова, "Сага олох" хаһыат редакторун солбуйааччы А. М. Слепцов кытыынан ыталлар.

"Чурапчы улуунун дьаһалтатын 9 ыйдаах үлэтин түмүгү уонна инники соруктар" дьээн дьахалтаты улуус баһылыга Иннокентий Николаевич Аммосов отчуотто. Киин бастаан улууска перепипись түмүгүн биллиниһэр. Барыллааһын түмүгүн, билигин билиги улууспуттар 19413 киһи испиһэһэ кирибит, итингэн үлэтир кыахтаагы 9345, үөрэнээччилэ 4757. Итингэн салгы баһылык 9 ыйдаах үлэ түмүгүн бириди салааларынан ырытан туруора. "Чурапчы" кооператив уонна "Маарымчаан" ПО үлэлэригэр инники хардылар, ситиһилэр бааларын билиэтэ. Быйыл "Чурапчы" кооператив 7000 тонна үтү тулуоттаах быйааны толордо, ити быһымыгыттан 1400 тоннаан улахан. Эти бу күнүргө тутта сыйдаар. Бу коллектив үлэти билиһэн, салгы сайдарыгар производственной-финансовый кооперативка уларытыллан тэриллэрэ былаанналар. "Маарымчаан" ПО табаар эрги-

рин быһымыгы таһымтан 28 бырыһан улаатынарда, үтү софотуолкааһынга Түөкүбэ, Хатылыга снактары аста. Суолу өрөмүөнүтүрүкөр ГП төндөргө кыйан Алларга бастаах дьэри федеральной суолу көрүүгэ-истиһэ ылла, онон үлэтин кэмэийин улаатынарда, элбэх сага үлэ мизстэлэрин таһаарына. "Чурапчыстрой" тутар тэрилтэ 6,5 мөл. солк. сууменаах тутартаар үлэтир ытта. "Үтү дьаһалат" бу сылга 45 дьаһал толорууга ылыллыбыта. Итингэн 11-рз толорулуна. "Сана телеком" ПП Чурапчытаагы филиала 11 км сага телефон линияларын огордо, 84 сага точканы элте. "Чурапчы-Дьоксу" кый икки ардыгар радиорелейнай сибдээс онгоһуллара туруорсулар. Улууска 34000 ынах сүөһү баар, ити ааспыт сыл туһааннаах кэмнээбэр 8 бырыһыһынан үрдүк. Сыгы ахсаага 13445-кэ тиздиллэн 14 бырыһыан улаатта. 30000 тоннаы оттуур былаан 93,5 бырыһыан толорулуна.

2006 сылы кириэрин турэн элбэх тутуу ытыллара былаанналар. Итингэ Правительствон, тустаах министрстволары, ведомстволары кытары кэспэтиһилэр бардылар, дуогабардар түһэрсилленилэр, салгы үлэтир ытыллар. Киин баһылыга комплексын, физкультура уонна спорт институтун иккис учураппарын тутуу, о. д. а. тутуулар ытыллыктар. Быйыл Диринг суолугар 3 км үлэ ытыллан комиссия туттарылына. Эһиһил

итингэ 6 км онгоһуллара былаанналар. Мугудайга пищекомбинат тутулуоса. "Полет" тэрилтэ "Туймаада-лизинг" филиалынан буоларыгар кэспэтин ытыллар. Улуус сүөһүнөн, сыгынан сайдар кэспитэ кыры улаастары сайыннарыттан улахан тутулукааһынан ити хайыскага үлэ барыа.

Улуус баһылыгын дьахалтатын кэспиттэн Холбоо нэһиликтин баһылыга Н. М. Старостин информацията испиһиһэ. Нэһиликтээх перепипись түмүгүн 1264 киһи олорор. Итингэн Мэлдээксигэ — 67 киһи. Киин нэһиликтээх 9 ыйга ытыллыбыт үлэни-хамнаһы биллиһиннэрда. Соторутаагыта Мэлдээксигэ баһылыгынан атаммыт Г. Г. Кузьмин улаастах сайдытыгар ханнык үлэлэр садалааһыттарын, тух былааннаахтарын биллиһиннэрэ тийэ эттэ.

Муньах кытыылаахтара дьахалат уонна информациялар сүннүлэринэн элбэх ытылылары биэрин тустаах эппиэттэри ытыллар.

Кэспитигэ бастаанан тийэ эппит П. Н. Андреев улуус дьаһалтатын отчуотун курдук улахан суолталаах муньаха киһи кэспитэ арайыгын кирипиктээтэ. Элбэх нэһиликтээххэ бөһүлүк сүөһүтэ, сыгыта бөһүлүк тула мустан маччирингэ тиһилиһилэрэ уустуулан, сайылыктааһынга үлэ ытыллылар наадатын билиэтээтэ. Сыгыны Мэлдээксигэ ииннээн иитэр кадууһтаах буолуобун эттэ. Кирдээбэс дьонго нэһиликтэ дьаһалтатын

оттуттан болломтону күүбүрдэргэ туруорушта.

С. И. Сергеев улуус баһылыгын отчуоттатан иһитээс сага садалааһыннар, сонун хардылар онгоһуллубуттар дьээн билиэтээтэ. Правительствон, министрстволары кытары дуогабарынан үлэлэһиннэр киллэриһэн иһэлэрин септөөбүн ахта. Бөһүлүк иһин суолун онтортору туруорушта. Кураан дьыллар кэлэллэрэ садалааһыттарынан өдөөдүнэн кэлэр Лена уутун туһаныга ахсаабат болломтону уулар наадатыгар тохтоото. Нэһиликтэ баһылыга үлэтигэр инициативалаах буолара наадатын ыйда.

П. П. Федоров ытыллаары турар быһаарга И. Н. Аммосов салгы туруорунан кыйаарыгар, садалааһыт үлэтин салгы ытырыгар бабарда. Кэспиттээх үлэлэр садалааһыттарынан астынгарын биллэрдэ, билиги баһылык ити үлэлэри тиздэригэр кыах биэрэргэ бири дойдулаахтарын ытырда.

П. П. Харитонов ычыты промышленностка сыһынар наадатыгар тохтоото. Отчуотка бэрээдэги харыстыр тэрил-

тэттэн кытыбатахтарын сыһынан ахта. Улууска спортнай үлэ мөлөх таһымнааһын, ситиһилэр үкүлэрэ физкультура уонна спорт институтун студенттарынан ситиһиллэллэрин этэн турэн, бу үлэбэ болломтону уураага эттэ. Элбэх нэһиликтээххэ нэһиликтэ кэспит кэмгэ араас таһымнаах күрэхтэһиллэргэ кытыбат буолбутун сэмэлээтэ. Нэһиликтэ баһылыга тэрилтэлэр үлэлэрин информация онторбутун сыһынан ахта.

М. Н. Адамова нэһиликтэ автобус суоһун, баанымк үлэсөөтүн, бөһүлүк кэспиттэ мөлөтөөбүтүн кирипиктээтэ. Эти туттарар сына чэпчэкини эттэ. Арыгы Чакырг, Хайахсыка, Хадаарга атылааматынан ити нэһиликтэртэн кэспит атылааһынан, элбэх киһини аймылларын сыһынан ахта, ити нэһиликтэ кулаһан өтүгүн сабыдаллааһынан, бу болпуруоһу бэрээдэктиргэ туруорушта. Салгы киин үлэ мизстэтин таһаарынарга кыра тэрилтэлэри аһан үлэлэтин болпуруостарыгар тохтоото.

М. П. Филиппов бөһүлүк иһинээс суолу онторору болпуруоһугар тохтоото. Кэ-

лиги кэмгэ нэһиликтэ баһылыгын үлэти улуус баһылыгын отчуотун кытары тэпкэ туруоруларын сыһынан ахта. Мэлдээксигэ улаастаах кэспит улахан хамсааһын тахсыбытын — суол онгоһуугугар үлэ барытын, уот линията уларытыллыбытын, уопсай дьэбэ, дэтсада, оскуолаба, котельнайга өрөмүөн үлэлэрэ ытыллыбыттарын хайбаата, итингэ сага салалта оруола улаханан билиэтээтэ.

А. Н. Иванова, Д. А. Илларионов кредити туһаны, сага үлэ мизстэлэрин таһаарынын, арыгы атылааһынын бэрээдэктээһин болпуруостарыгар тохтоон тийэ этилэр.

Түмүкэ муньах улуус дьаһалтатын 9 ыйдаах үлэтин септөөбүн аагарга, кирибит этилэри инники үлэбэ учуоттуура уонна нэһиликтээх ытылылааххэ сүрүн үлэлэр ытылыбыт уураахтарын ылына.

А. СЛЕПЦОВ.

Хаартыскаларга: хангас — Мэлдээксигэ улаастаах баһылыга Г. Г. Кузьмин; урга — отчуоттуур биригээдэ чилиһиннэрэ.

Соловьев нэһиликтэр буолбут улуус дьаһалтатын отчуоту улуус баһылыгын бастаах солбуйааччы В. И. Чичигинаров биригээдэ сырытта. Онно бааллар: улуустаагы социальнай управлениеттан начальник С. И. Никитин, дороубуйа харыстабылын управлениеттан улуустаагы киин баһылыга финансовый-казначейской отделениетин сибидиссэйз, СР дороубуйа харыстабылын үтүлээх үлэти А. И. Пермяков, тыйа хаһаайыстыбатын управлениеттан спецалист Е. А. Николаев, дьэ-хот, коммунальной хаһаайыстыба управлениеттан директор Д. П. Ефимов, "Сага олох" хаһыат редакциятынан отдел сибидиссэйз С. С. Сибирникова.

Улуус 2 чаастан болломмут нэһиликтээх уопсай муньаагар ордух хото эдэр дьон кэспиттэрэ сонун кэспит буолла. Муньаагы нэһиликтэ баһылыгын тыйа хаһаайыстыбатыгар солбуйааччы В. И. Собокин (баһылык Н. И. Брызгавев уопускаа барыт) кыгас кирип тыйынан аста уонна салгы сагайан ытта. "Улуус

ТУТУУ, КРЕДИТ, ХААЧЧЫЙЫ ТУЛА

дьаһалтатын 9 ыйдаах үлэтин түмүгү уонна инники соруктар тутарынан" сүрүн дьахалтаты В. И. Чичигинаров огордо. Он кэспит кыгастык байлэрин салааларынан Е. А. Николаев, А. И. Пермяков уонна С. И. Никитин информациялаатылар.

Улуус баһылыгын бастаах солбуйааччы үлэ отчуотун социальнай болпуруостартан садалаар. Капитализм тутуу. Муньаха улууска ытылла тутуу объектары саргэ 2003—2006 ос. киллэрин турэн улуус ылыммит былаанан СР Правительствота бу алтынны 3 күнүгэ 481 №-дээх уурааһынан биһэргэппитин итингэ онно бириди салларыннан чөлү ханнык объекттар киллэлэрин сүрүн өтүн ааттатаага. Правительство биһэргэппитэ судуругутук ааспатын санаган турэн, маннык улахан дьаһаллар эдэртэн балэмниһилэн, туруоруллан киллэлэрин холбоордаага.

Ол курдук, СР Правитель-

ствотын Председатели бастаах солбуйааччы, бири дойдулаахлыт Е. А. Борисов бастаан ыйыгар элбэх министрстволар, ведомстволар салаааччыларын бөлөбүнэн кэспит сымдытыгар буолбут муньаха Правительство уонна улуус дьаһалтатын икки ардыларыгар илин багтаммыт Бороотуолга социальнай сайдыы хас да өрүтүнэн кирибит. Холбоор, нэһиликтэр сайдыылары, тупсаран огоруу болпуруостара, ол иһигэр 2003 сылга камүскэспит ыстатыйанан "Чурапчы" салимизитигэр үбү көрдөрүү. ХХХ-га реформа барарынан, бу салааны үбүлээһин, таһымскай өтүгүн бөбөгөтүү, үлэни киинскай тулуун кирибит. Тыйа хаһаайыстыбатыгар Өмүкэ — Туора кула-Таатта уу сипиһер үлэни салгы ытыы, онун булбут "Чурапчы" ТХПК базатыгар финансовый-потребительской кооперативы тэрийи, аһылык промышленностын сайыннары суоллара. Кыры улаастарын сайыннарын. Маны республи-

каа ылыныллыбыт тыйа сири социальнай сайдыытын концепциятын кыта сибээстээн, суол, электрификация, сибээс, производство, софотуолка курдуктар кирибиттэр. Ону тэпкэ тустаах министрстволары кыта дуогабардары түһэрсиллэр бараллар. Ити радиорелейнай сибээс, тутууга, суолга, үөрэхтэһингэ у. д. а. хайыскаларга. Улуус хоту көһөрүлүү 60 сылынан СР Президенин, Правительствотын итингэ тустаах министрстволарынан онно ылыт хоромньуну онорунууга сыаллаан СР Президеңа В. А. Штыров анал ыйаага, Правительство ити үлэ ааттаммыт Сөбүлэһитигэр анал пууннар, СР Үлэбэ уонна социальнай сайдыыга министрствотынан дьаһаллар таһыстылар.

Дьахалатчыт ити барыларын ис хоһоонун кэспит арайыан, билигин баар балаһыаньаны кыта сибээстээн эттэ. Үлэ салааларынан бэрээдэбинтэлэр иһитиннэриһирин кэспиттэн муньах олор сүннүлэрин-

нан ытытыларга кирир. Он иһинэ кыгастык бу бүтүн отчуот турар нэһиликтэр үлэ-хамнас тутууга, олох-дьаһах хайдаһын быһааран биһэр торроостоох. Манны быйылгы сылга бары өтүгүн саргэс-сийи, өрө тардыһы барыга кэспит-биллэр. Бу да сымдыыт биригээдэ дьон манны элбэх тутуу ытылыбытын, бөһүлүк тупсаран онорууга, суолга үлэ барытын көрөн итэбэйдэ. Дьэ, итингэн атыныгар кыры нэһиликтэ дьонун саргэтин бүтүн тух долгутар эбитий?

Ону ыйытылартан истэтиһин:

— 5 оскуола тутуулар дьэтигит, ол ханна ытылларый уонна Хайыах оскуолага "Үтү дьаһалат" эрэ ытыллар дуо?

— суол онгоһуугу аһиэ быйылгы курдук сыл ахсын 500 тый. солк. көрүлэр дуо?

— улууска өрө торөөһүнэ уонна киһи өлүүтэ төһөнү?..

Ыйытыларга бэрээдэбинтэлэр тутатына хоруйдааты-

лар. Оттон саамай интэриһиргээн кредит, ол иһигэр уу харчынан, табаарынай кредиткэ, техникага хайдах төһөнөрүн, эккэ субсидия тобо бариллэбэтин, эдэр специалистары олохсутууга тух кэм онгоһулларын ыйыталаһан, балаарга баар балаһыаньаларга, оскуоннарга олобуран быһааран биһирим быһылынан эппиттэннэ. Оттон отчуот сүннүгүнэн кэспити, дьэ, суох буолла. Дьон байлэпэр интэриһиргир болпуруостарынан мунуруданылар. Итингэн улуус дьаһалтатын Сүбэтигэр бу отчуоттар түмүктэрэ туруор дьэри нэһиликтэ байэтин этиһэлэрин киллэрэригар олохтоох дьаһалтаа сорудахтанына. Түмүгэр муньах улуус дьаһалтатын үлэтин септөөбүнэн, ол эбэтэр "ортоон" сыһаалаата.

Муньах кэспиттэн биригээдэ 2002 сыллаахха үлэбэ бэрлэбит уастыкый баһылыга дьэтигэр быйыл үлэбэ кирибит амбулаторияга уонна нэһиликтэ историятын көрдөрөр музей-дизэбэ сырытта.

С. СМЕРНИКОВА.

Саха сирэ Россия састаабыгар киирбитэ 370 сылыгар

ЧУРАГНЫ СЭЛИЭННЭ-
ЭТИН интернат-оску-
ла томторугар
дэонго-сэргэжэ улаханньк
ыгхтанар, биһиги тыйас ай-
ыгдалах Сахабыт сирин иккис
төрөөбүт дойду онгостубут,
манна ыл буолан олоһоммут-
урууламмыт, сизэниэммит, хос
сизэниэммит, ылык килти оло-
рор. Кини — нитэр-үөрэтэр
үлэ педерана Н. Н. Соловьева.

Нина Никитична ыраах
Удмуртияда 1932 с. алтынны
ий 10 күнүгэр Соловьевтар
дизн холбоштаах дьиз кэр-
гэнгэ күн сириг көрбүтэ.
Тыа сириг ыалын улахан
сфотго буолан, алта кыра быра-
аттарын-балыстарын көрсөн-
хоройсон, онуоха эбии
оонньохолуу оонньуур оҕо
саала Аба дойдуну көмүскүүр
уоттаах сэрим сылларыгар
түбэлэн, оччотооҕу биир саас-
тыллаастарын курдук кыра-
тыттан түбүктээх үлэбэ эрил-
лэн, үлэни, үлэпит дьону
олоҕу сыаналыр итинэн
үөрэххэ-билиһтэ тэрдыһыла-
ах буола улааппыта.

Сэрим кэннинээрүи норуу хайаайнстыбатын чөлүгэ түһэрин сылларыгар дойд үрдүмүн бүтүүн ситэтэ сүр орто үөрэхтээгини сокуону олоххо киллэрини сорууга турба. Ону олоххо киллэрээнчилэринэн буолуохтаах специали тар ханна даҕамма тийибтэрэ, оттон сорох нэһилиэннээх пууннарыгар оскуола саҥа аһыллыбыт уһук хоту дойдуну кадрдарынан тус ханныу, миннээ хааччылаах кадытат. Дьэ, ол иһин үөрэ саҥа бүтэрбит эдэр дьонту үгүстэрин сылын аһын Чукчаа, Саха сиригэр, Мадагаскар аҕалалыылара. 19 сыллаахка Мохжинскайдаах педагогической училищесы

бүтээн нууца талын уонна литературатын учууталын дипломун тулпуд эдэриэн ыччартан хас да кыһы ыраах Саха сиригэр анаабытара. Кинилэр ортолоругар биилги кэлсинер Нина Никитичнабыт эмиз баара. Сэрии сылларынаагы тийиммэт-түгэммэт, хара уу аһылыктаах оҕо саас таайан, Нина сүрдээх иринньэх, угуох-сулуох ыарылаах улаппыта. Эдэр специалиста-ры үлөүгэ анааһын буолбутугар кини, ити диагноһун истэн баран, министерствоба: "Дээ, очубуна Саха сиригэр бараһын, онно итинни ыарылаахтар начаас үгүөрэлэр" — диэбиттэр. Онс сүүр-бэлээх кыысчаан урукку өтүгүр саха диэни характы ахтааҕар истибэтэх даҕаны дойдугугар кэлбитэ итинэн эрдэлээн эттэхэ, манна бүтү-өлөбүн анаабыта, эппиттэри курдук, били ыарыта букаты да сүтэн хаалбыта.

Муомаса аняммыта. Туок кистала кэлэй, бастаан олус дикан салла санабыта. Нуучалыы буолуктаабыр сахалым дабуны' билбэт, туундараттан коммулан кэлбэт, били тордоххо үөрөнөн олук маска да сааан оларбот кырачаан эбэлгик оболорун нууча тылыгар уфуйан үөрэх-били эартыгар киллэрим, бу ты аллаах-куустаах, тостор тымныы дойдуга олук олорум диэтэхо, чачы да олус уустуга. Дэбингис санаатахо, кыаллыа да сүбүөн курдуга. Онтон "Ийэ дойдум, комсомолум" ыраах Урейга хаалбы дронум-соргам, уоттаах сэримгэ хаанын толхут фронтовик аҕам, чинэиэй килхэтэаа ийэм, улахан эдрийийдэрим минигин, холобур аҕостон олук киизг сүлүгүр үктэниэх

БИҶИГИ НИКИТИЧНАБЫТ

тээх кыракий бйрааттарым-
балыктарым үлэбин кыйбак-
ка күрээт-төннөн хаалласына
тусх диэхтэрэй, хайа сирэйби-
нэн юнигары утары көрүө-
түмүй?" – дигэн сэмээнэн са-
лайтаран, адар үчүүтөл
хайан даҕаны аналган кэлбит
соругун толорор аялы туру-
оруммута, күөстээх үлэ үйүтэр
түспүтэ. Ол үгү түмүктээх бу-
олбута, сотору кэмнэн юни-
үрэннээччилэригэр, биһгэ
үлэлиир коллегаларыгэр уонча
наһилиэннээх истинник
сөбүлэллүтэ, бэйэ киһитэ
дэллүтэ, сүл иһинэн . сахалы
добуочу саңагар буолбута.
Маныха юниһээх кема-тирээх
буолбута ыраас дууһата, та-
лач ылбыт идэтигэр таппала,
үлүө мунура сукх бэринни-
лээх, үтүө суобастаах сыйыана

Хонуу орто оокулатыгар
үлэлзэбит сылларын Нина
Никитична олус мундук са-

ним. Бусумуна даганы, жин мана уугутал быһылынан сүрэхтэминитэ, билиминин ылбыта, олохо аналын булбута, дьылбатын аргыһын кэрэбүтэ. Бииргэ үлэлиир кэллэтигэр Егор Константинович Осиповка көргөн тахсан, нээ буолар дьолу **Өлбүт**. Эдэр ыһтар 1959 сыллааха араларын дойдутугар Чуралчыга көһөн кэлбиттэрэ. Бастаан Мээкидиэ начаалына оскулатыгар үлээбэтигэрэ, Егор Константинович директордабыта, Нина Никитична уугуталлабыта. 1963 сыллааха Чуралчыга интернат-оскуола тоһторугар баар Чуралчы 2-с №-дөөк абыс кылаастаах оскулатыгар улаһии киирибиттэрэ. Билиги кинилэри кытары бу кэмпэн ыһата мк-са биисилиһиттэ, пенсияга тахсыахтыгыгар диэри бииргэ үлээбэлиһит.

Нина Никитична үлэнтэй буслуубуттан таһондох үүс мчаты нууча тылыгар талаанрахтык уһуйбутун киһи билигин ааһан сиппэт. Билиги, биһиргэ үлэлиир коллегалара, биһир идэлээхтэрэ, юни үөрэтэрэ истигин, өйдүүлээбин, 05050 сыһана үчүгэйи мэлдьитин сөбөрбүт. Уруока, омунаабаака эттэхэ, ирдэ-биллээх ийэ курдук наһыйара, 05050 барытыгар биһир тэгэйээстик иттиэнэ аһыннаһ-тык, олус тактичнайдык сыһааннаһара. Учуутал уонна үөрэнээччи киһи ардыларыгар ис дууһаттан тахсар хардарыта ыһкытаһыга уонна таптаһ-га олоһурубут истиг сыһан-дыһаһаах холобурун киһиэхэ көрөрбүт. Үөрэтэр уонна үөр-энээччи бэйэтигэр тардар ньыматын хистээһин билэ, үтүктэ сатыырбыт. Нууча ты-лын уонна литературатын учуу-талара Нина Никитична, мин уонна Пелагея Михай-ловна сүрдээх да иллээхтик, биһиргэ суулаһа сылдьан үлэ-лээһитиб этэ! Республика биһир тарбаха саппаар методичка В.Н. Данилов Үөрэх министр-ствотын инспекторскай бири-гээдэттин илдьэ кэлэ сылдьан биһиги методическай хол-боһуклут үлэтин, ыппыт уру-октарытын олус хайбаан, хо-лобурга туруоран барбыта. 1960--1970 сылларга оройуон-нааһы предметнай олимпиада-ларга бэйэбигиттан үс тегүл элбэх үөрэнээччилээх, учуутал-лардаах Чураалы 1-гы №-дээх арыс кылаастаах оҥоруу кэн-нээттэн мэлдьи иккис миэстэ-гэ сылдьыбыт. Бу си-тиһинилэрбитигэр сүрүн таһуунэн биһиэхэ нууча ньур-гул кыһа, таһараттан айда-рыһаах учуутал Нина Никит-ична буолара.

Осиповтар днз кзргзтз-
рз чачны дабаны тайаарыла-
ахтык, айымнылаахтык улз-
абиттар, тврт кыталык
кымы төрөтөн кнчнч гынан
көтүпүттзрз, бу томтору
сөбүлзөн унаайба ылан днз-
уот туттубуттарз. Егор Кон-
стантинснч үтүө үлзгз
"РСФСР үөрзбнрнтнн туйгу-
на" азтынн балнзтэммнз.
Кыргыттартан нккн кымс
ннзр зйгзз олохторун ама-
тылар, ол курдук, улахн кымс
Ирина Егоровна интернат-ос-
куолаз музыка учуутала, он-
тон Ленскзйз олосхуйбут ор-
то кымс Людмнла Егоровна
үрдүк үөрзтззх физнк. Бнлн-
гн аны снзннр улаатан,
үззнт буолан бу зйгзз
ылыстылар, онон, Осиповтар--
Соловьевтар учуутал дннастн-
яларын утуу айымнылаах-
тык салганар.

Үгүс субастаастык үл-
лээн, үгүс эбээн, сава ыча-
тын нуучча тылгыар үлүяи
интернациональнай ыты
изийн олсбун тумары чиэстэ-
эктик толорон кэлбит
кырдыагас ууутал Н.Н. Со-
ловьева 70 сазыын туола-
Күндү коллегабытын, истинг
табазарысытын үөрүүлээх
үбүлүейунан ис сүрзүлүттэн
изийн туран итиник эбэр-
дүлүмүб итиэнэ кытаанх до-
руобуйаны, бари үгүсүн-
үчүгэйи багарыбыт, талым-
талба кыргыттарынан, дүзүн
оболоргузан, хос сизинири-
нэн тууланан, кинилэр
үөрүүлэриниз кынаттанан
дылоохукту, дылунуук сло-
рогор алгымыт.

С. Г. СТАРОСТИН.

Хаартыскада: Нина Никитична кэргэнин Егор Константиновичын, 1957 с.

Хоту көһөрүллүү 60 сылынан

ҮС КИҢИБИТИН СУВРУМА СУОЛЛААБЫТА

НЭН ҮЛҮН АЯАНГА ТУСУЙМУУТАТ...

Өр да өр айаннаан Алпараа Бостозэс тийибигтти. Онно хайа аньыгар, талахтар быыстарыгар хас да хоммул-пугун өйдүүбүн. Онгон, дэ, кыһыл эрдүүлээх, хас да баржаны сослут борокуот кэлбитигэр биир баржаа биһигини киллэртээн, алпараа кытаага кирилээх таһыгар түһэрбиттэрэ. Биһигини кытта Марков Бүтүр--Дьоруонаа кэргэнтэринини сылпытта-ра. Айаммыт тух да наһаа утуна. Ол кэмтэ Марковтар биир уоллара ула-ханнык ыалдьан, өр буолбакка олохтообута. Ону обонньордоох эмэ-эксин бөрмиз аньыгар утан баран ик-ки өттүгэр сылан кэбиспиттэрэ. Кэлин өйдөөтөхкө, олохтоох миэстэбитин буллахпытна угуох тутуохпут диэн кистээн сытыара сатаабыттар эбит. Онно сотору-сотору барабыр кэлээн ааһаллара. Ииньэ гынан буланнар, би-ир тохтобулга биэрээх таһаарытта-ра. Уолсайымнан, ачыктаан, тоңгон-хат-тан, кыһалыыһык айаннаабылпыт.

Төрөөбүт сиргиттэн ардыан туга да биллибэт кый бырах дойдуга барыы ордук кырдыарас, сааһырбыт дьонго төһөлөөх ыраханын кийи кыайан аялэт буоллаба. Биттихха, очкулорго таһе да сана улаатан эрэр оҕолор буолларбыт, дьоммут санаалара-оноолоро сит-биир бардилар збит эгэ...

Ити курдук айаннаан эдьигээн
оройуонугар Натаара дээн сиргэ кы-
рылас кумааха илдьэн түһэртээн кө-

бислгттар. Адам уус киби буолан
сонно тутта талааһынан илбэн, кумаах
батыры анһыан барамчы оһорбута.
Билиги оһно байһа буолан баты биер
суордунга-талааһаа сытан утуйбу-
лут. Сарсыарда турбулбут халын
бабайы хаар түслүт этэ, оһон ол күтэ-
эр дыһон өттө баты хайа урдуттан ма-
суулласан дикэ туһулуһунан барбыта-
ра. Ол курдук, улакан бараах дьыһы
туһулуһтара, истиһэнэтин сир кырыс
быһачаар оһон дьылтайбытара. Бара-
актарга маһиһат шаллары суордута-
лаабытара. Оттон арһый кыһаар
өттүрүэ кыттыһа- кыттыһа хайа та-
һуһун кыһа кыра балаһаһынар оһор-
тоон суорбуттара. Мин аһам, Афа-
наһыев Уйбаан уһонна Михайлов Дьери-
мий уһа Самһэн биер балаһан оһон

тулган, оноо хястайбылгы. Аттыбы-
тыгар, көгүс үрдүгэр Соппуруона
Бүтүр уус, биир өттүбүтүгэр Иллари-
оновтар өнгөстөн оморбуттара. Ол-
уһун найаа элбэх үйүн тогон- хатап,
ачыктаан өлбүтүгэрин өйдүүбүн.

Ол дэвл мин уснаа убейм Ганя
сэлгэснээр, мин агаарыг салгачны
ишэн, ар баяйш сүрбэгнэ-тэлхээ
сэлгэснээр. Кийн буолар быабилыгар
саас син орутэн турбулут. Огно ба-
раактар кулук өтүүлэрнэгэр дьонно
өлүктэрэ кыстана сыгар буолаллара
Сыйлыыта ол өлүктэри адалан
билгит дьыбыт таһыгар көмүтэлээ-
битэрэ. Ол саас бурдук нуормалаан
түгэллэртэрэ. Ону кэлинги колхоз
бырабылыанньатын председателэ
А.К.Филиппов ситиспитэ. Бу лимит
көһүүтэ кэлбит финнэргэ, эстонецтар-
га эмкэ керүүлүбүтэ. Онон элбэк кийи
оложо бу бурдуктан өрүтүлүбүтэ. Ол
курдук бурдуктан сэргэхсийэн оло-
дохлутуна дойдубулуттан Михайлов
Дьаримкай биир буут ынах арылтын
адалан хас биірдии ыалга кэрнэстэн
түгэллэртэ. Огно дойду арылтын сизэ
дьон-сэргэ наһаа үөрбүтүн өйдүүбүн.
Ити 1944 сыл саас эгэ. Ол кэмгэ ууга
түлэр самолетунан Дьынгэн райсовет-
тын исполкомун председателэ Н.В.
Шемяков кэлбитэ уснаа улахан
дөһөллөрү ылыта быһылыаба. Он-
тон ыла олсолут наһаа түсүбүтэ. Ол
кийи үтүгүн дьон-сэргэ билингэ ди-
эри үмүтүбүккэ махтана саныыр.

Итм сайын абабыт бүлгүү бэрэ

сүлдүүн саага дэнгизэн, огочонон бүтүнүү кыа хаан буолан кэлбитэ. Олохтоок медлунт үлэһиттэрэ эмтэ-эинкэр, арыый да буолбута. Олтон күтүн кэлкөз бырабыланыһатын уурааһын адыһыйын Марфаны балык булдуугар хаалларан баран, бийигини – үс оруну кытта аҕабытын доробуйага мөлөөбүтүнэн дөйдүбүтүгэр ыһпыттара. Ыкса күтүн боруку-отулан эмиз өр айаннаан дөйдүбүтүн булбупут.

1945 сүүлэхээ арам саарал дэргэмийн содултан уонна атын да ырым холбоһон бу олохтон барбыта. Онон, көрүлэр сирим суох буолан, улахан эдийимий Маайа Хаңалас Покровскайыгар идээ барбыта. Оттон 13-14 састаах эдийимий Марынаа колхозка үлэли икээлбүтэ. Убайбын Гаяны Диринг дөдөмүтүр ыппытытара. Кини көһүүтэ сылдьан ылыт тымныылыарыттан Диринг сэттэ кылаастаах оскуолатын үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрэн баран өлбүтэ. Эдийимий Марфа хотугуттан Назаров Дьаахыл дикт кийини кытта холбоһон кэлэн. Бүтэйдээххэ олохсуйбута уонна 1946 с. эмиз көһүүтэ сылдьан сыыстарбытыттан өлбүтэ. Онон көһөрүлүү содул бийиги дикт кэргэнгэ үс кийини суоруна суоллаабыта.

М.Филиппов,
советский-
инстыбанный ұлз
а, персональней
пенсионер.

Хазартыскаба: М. П. Филлипов.

ЧУРАЛЧЫ СЭЛИЗНИЭТИГЭР САХА СИРЭ КӨНҮЛ ӨТҮНЭН НУУЧЧА ГОСУДАРСТВОТЫГАР ХОЛБОСПУТА 370 уонна НЕРЮНГРИ — ЧУРАЛЧЫ ДОБОРДОҔУУЛАРЫН 25 СЫЛЛАРЫНАН ЫТЫТЫЛЛАР ДЬААЛЛАР ПРОГРАММАЛАРА

Алтынны 29 күнэ:

— «төгүрүк остуол» — «Знание» общество улуустары тэрилтэ; — оскуолаларга кылаас чаастара — улуустары үөрэх управлениета.

Алтынны 30 күнэ:

11 ч. — народнай театр дыэттин иинигэр Саха сирэ көнүл өтүтүн НУУЧЧА ГОСУДАРСТВОТЫГАР ХОЛБОСПУТА 370 уонна НЕРЮНГРИ — ЧУРАЛЧЫ ДОБОРДОҔУУЛАРЫН 25 сылларыгар аналлаах үбүлүйүнэй күннэри аһы.

«Байылыта» маҕаһын территориятыгар — тыа хаһаайыстыбатын техникатын быыстапка. «Туймаадализинг» ФАПК саҥа техникалары Нерюнгритаан тизээн абалан атыга дуоҕабар аҥорсор.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэтин тэрээһиннэригэр саҥа идеялары көрүү.

Тыа хаһаайыстыбатын бороудуускулаларын атыта-эргизэ.

А.К. Софронов астынан саалаа — «Чурапчы» ТХПК, Маарыкчааннааҕы ПО, чааһынай хаһаайыстыбалар быыстапкалара.

Народнай театрга — улуус тэрилтэлэрин уонна норуот уустарын быыстапкаларын көрүү.

16 ч. — нэһиликтэринэн, тэрилтэлэринэн түмүгү таһаары.

19 ч. — народнай театрга үөрүүлээх мунньах.

20 ч. — концерт.

МАХТАНАБЫТ

Биһиги күн-күбэй ийэбитин, эбэбитин, хос эбэбитин, тыыл, үлэ ветеранын, Мугудайтан төрүттээх БАТАРИНА (Пермякова) Евдокия Михайловнаҕы сүтэрбит ыарахан күннэрибитигэр өйөбүл-тирэх буолбут үтүө санаалаах дьоммутугар дириг махталбытын тирээбит.

Ийэбит алта сыл анараа өтүгүр инсульт ыарыттан эмискэ өхтүбүтүгэр олоҕо төһүннээн, онтон ыла күтүн-саас эмтээн, күс-күдэх эбэн үйэтин уһалыт ыраахтарбытыгар Г.Э. Кузьминга, Р.В. Уваровскага махтанабыт. Кинилэр кемелерунан ийэбит тифах күнүгэр диэри оболоругар, сизиннэригэр күс-көмө, өй-санаа буолам, хос сизиннэрин бүөбүйдэһэн, олох дьолун 84 сааһыгар диэри билэн барда. Тифах өхтүбүтүгэр көрбүт-истибит Мырыла балыһатын коллективыгар, ыраах С.Д. Поповка, фельдшер Ю.Т. Брызгаевага, чугас ыалларбытыгар, табаарыстарбытыгар, дьүөгэлэрбитигэр, аймахтарбытыгар Илларионов В.И., Петров С.Д., Константинова А.Д., Сибириков Р.И., Монастырев Г.Д., Соловьев Д.Д., Батарин Д.Г., Собакина А.Ф., Мырыла угууаһын коллективыгар (сэбиэдиссэй Л.Р. Захарова), ийэбит үлэһэннэртэригэр улахан махталбытын биллэрбит.

Барыгытыгар кытаанар доруобуйаны, үлэбитигэр-хамнаскытыгар ситиһилэри, олохсугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Кыргытара, күтүттэрэ, сизиннэрэ.

Чакыр нэһиликтин олохтоо, күндү тэргэним, аҕабыт, эһэбит, үлэ ветерана, ыһнат суһуну итингэ уруксу Эрилик Эристин аатынан совхоз хас да тегүлээх лауреата уонна чемпиона, уусуран самостоятельность актыбынай кыттылааҕа, тойуксун МАКАРОВ Николай Семенович ыарахан ыарыттан алтынны 15 күнүгэр биһиги кэжэбиттэн өлөн туораа.

Кутурданаах кэммитигэр күс-көмө, өйөбүл буолбут дьоммутугар-сэргэбитигэр бука барыларыгар махталбытын тирээбит.

Ыалдьар кэмигэр үтүө суобастаахтык эмтэбит үрүг халааттаах аанньааларбытыгар — киин балыһа хирургическай отделениетын ыраһыгар Н.Н. Кузьминага, Хайахыт балыһатын ыраһыгар А.М. Митинага уонна бары састараларыгар, санитаркаларыгар, тифах күнүгэр диэри сүрбүт-көппүт Чакыр балыһатын фельдшеригэр К.К. Тарасовага, А.А. Филипповага күнөтэ кыһамныларын, амарах санааларын ийин барда махталбытын тирээбит.

Көмө буолбут бар дьоммутугар кытаанар доруобуйаны, бары үтүгүн баҕарабыт. Үтүө санаабыт уураабатын, дьоллоох буолу.

Кэргэнэ, оболоро, күтүттэрэ, кийинтэрэ, сизиннэрэ.

ВО ВНИМАНИИ РУКОВОДИТЕЛЕЙ, ГЛАВНЫХ БУХГАЛТЕРОВ И ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ!

Межрайонная инспекция Министерства РФ по налогам и сборам №8 по Республике Саха (Якутия) доводит до Вашего сведения, что с 1 ноября 2002 года в соответствии с концепцией функционирования единого счета федерального казначейства Министерства финансов РФ по учету доходов и средств федерального бюджета, одобренной распоряжением Правительства РФ от 23 января 2000 года № 107р, отделение федерального казначейства по Чурапчинскому улусу будет переведено на Единый казначейский счет № 40101 "Доходы, распределяемые органами федерального казначейства между уровнями бюджетов РФ".

В связи с вышеизложенным, извещаем об изменении банковских реквизитов счета Управления федерального казначейства, для зачисления доходов от уплаты налогов (сборов) и платежей, подлежащих учету и распределению между уровнями бюджетной системы РФ, согласно перечню утвержденного приказом МФ РФ от 9 июня 2002 года № 4.

В поле "Получатель" указываются:
ИНН налогового органа соответствующего улуса
(1430004168)

полное наименование Управления, то есть **УПРАВЛЕНИЕ ФЕДЕРАЛЬНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА ПО РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ)**,

в скобках указывается наименование налогового органа соответствующего улуса, то есть (Межрайонная инспекция МНС РФ № 8 по РС (Я));

№ счета 40101810100000010002,

БИК 049805001,

ГРКЦ Национального банка РС (Я) г. Якутска.

Бюджетные организации, лицевые счета, которых открыты в отделениях федерального казначейства, заполняют:

в поле "платежщик" указываются ИНН и наименование отделения федерального казначейства, то есть **1430005997 Отделение федерального казначейства по Чурапчинскому улусу**,

в скобках указывается ИНН, КПП, полное наименование бюджетной организации, а также номер его лицевого счета.

В поле "назначение платежа" показатель "Код ОКATO" заполняется в соответствии с Общероссийским классификатором объектов административно-территориального деления. При заполнении данного показателя указывается код муниципального образования, на территории которого мобилизуются денежные средства от уплаты налога (сбора) (ОКATO соответствующего населенного пункта).

Подробную информацию по заполнению поля "Назначение платежа" можно найти в статьях, опубликованных местной газетой "Сага олох" от 4 июня и от 6 июня 2002 года, под названием "Правила указания информации в поле "назначение платежа" расчетных документов на перечисление платежей на счета по учету доходов и средств бюджетов всех уровней бюджетной системы Российской Федерации, а также взимание недоимок, пеней и штрафов".

Зам. руководителя МРИ МНС РФ № 8 по РС(Я)
БАРАШКОВА А.И.

СҮТҮКТЭННИБИТ

Портнягин Афанасий Егорович аатыгар бэрлilibит водителскай дастабырыаһыны, КамАЗ автомашина докумуннарын, лицензиятын, мед-ыспырданнаах ким булбут маһыага Чурапчы сэл. Күн Дирьибинэ уул. (Куоһара) 2 №-дэх дыэттин квартиратыгар тиксаргитигэр көрдөһүбүн.

Куруң, уҥа холугар үлэһэттэн алларса түөлүт маһаннаах, сирэйэ маһан, муһаа туора, ханас муһуттар үс сиримин ис өтүтүн арбамит суолаах, аттаммат тыһаҕас сүтэ. Ким көрбүт Чурапчы сэл. Сокольников уул. 1 №-гэр эбэтэр 41-791 телефонга биллэрэргитигэр көрдөһүбүн.

Бу адырыска кыһыл эрмен, сирэйэ маһан, аттаммат тыһаҕас туурар. Ким сүтүктээх билсин.

Сырдык куруң эрмен, аттаммат тикһэ сүтэ. Ким көрбүт, билбит үтүө санаанан сайаһаран Чурапчы сэл. Ефимов уул. 10 №-гэр эбэтэр 41-715 телефонга биллэрэргитигэр көрдөһүбүн.

Куруң дьһүмнээх, аттамматах тыһаҕас сүтэ. Ким көрбүт, баһаалыста, 42-536 телефонга эбэтэр Чурапчы сэл. Эрилик Эристин уул. 2 №-гэр Коркинарга биллэрэргитигэр көрдөһүбүн.

Сырдык кугас дьһүмнээх, төбөтө маһан, харадар кугас ачыкылаах, кутуругун төбөтө быстыбит тыһы тыһаҕас кимсэр сүтэ. Ким көрбүт, билбит Чурапчы сэл. 42-397 телефонга биллэрэргитигэр көрдөһүбүн.

ТЕХНИКАЛААХТАР ИСТИЛЭРИГЭР!

Медсправка, регистрация туруу, техничеккай көрүү бланкаларын «Сага олох» хаһыат редакциятытан ылаһыт.
Чурапчытаагы Госавтоинспекция.

СУРУТАРГА ТИЭТЭЙИН!

2003 сыл БАСТАКЫ АҢАРЫГАР

«Сага олох» хаһыакка сурутарга тиэтэйн!

Сурутуу олохтоох почтовой сибээс

отделениелара ытталар.

Сыаната 6 ыйга чааһынай

дьонго — 180 солк.,

тэрилтэлэргэ — 200 солк.

«Сага олох» РИХ.

ЭБЭРДЭМИККИ!

Күндү кэргэммин, тапталлаах аҕабытын, убаастабыллаах эһэбитин, Үрүх-Күөрэ олохтооҕун КАПИТОНОВ Савелий Егоровичи 50 сааһык туолбут үөрүүлээх күтүгүнэн итииттик, истигиник ис сүрэхтээн ийээн туран эбэрдэлиибит!

Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҥүр үрдүк ситиһилэри, уһун дьоллоох олоҕу баҕарабыт. Кырдьары билимнээк, куруук үөрэ-капта, бар дьонтор, оболорго, сизиннэргэр сүбэ-ама, курус-көмө буһа ыһаарар.

Кэргэниг Тамара, уолуң Егор, кыргыттарың Лена, Зоя, Люда уонна сизиннэриң.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Армияга сулууспалаахыт, суолгар правалаах эдэр дьону Чурапчытаах ис дьылаа отделение суол-аэрулунай сулуустарыгар (ДПС) үлэҥэ ыһаарыт.

Чурапчытаагы Госавтоинспекция.

От аҕыһаһабыт, Чурапчы сэл. Комсомольскай уул. 5 №-гар кугас тыһы тыһаҕас ким туурар. Сүтүктээхтэр ыларга тиэтэйн. Оппут суох.

Ким куруң эрмен тыһаҕас сүтэрбит 41-290 телефонга билсин.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Чурапчинский учебный центр «Арча» объявляет набор по следующим специальностям:

«Радиомеханик по обслуживанию и ремонту радиотелевизионной аппаратуры» — срок обучения 6 месяцев.

«Дизайнер интерьера» — срок обучения 3 месяца.

Для безработных обучение бесплатное, оплачивается стипендия.

За справками обращаться по тел. (фак) 41-040.

Учебный центр «Арча».

АТЫЫЛЫБЫТ

Чурапчы сэл. 2-й кварталыгар баар 2 хостоох приватизациялаах квартираны. Тиксэһиннэрээччи телефона 42-167 (киһэтин).

ПРОДАЕМ

Автомашину ВАЗ-21213-«Нива» 1996 года выпуска. В отличном состоянии. Обращаться по телефону 41-872.

БИҢИГИ ӨНӨБҮТҮНЭН ТУҢАНЫН!

Чурапчы — Алларса Бастаах маршрутунаах дьолу таһаары. Сыһаҕас кыргыһылардаах. Ону тэҥэ иһэх этин — 85 солк. атыһабын. Билсэр тел. 42-080.

Күндү уууталыт, Соловьев орто оскулатын уууталы, СР үөрэҕинин туйгуна.

ФЕДОРОВА Евдокия Афанасьевна

ыарахан ыарыттан өлбүтүн туорабыллаах кэргэнигэр уууталытыгар Федоров Николай Иванович, оболоругар, ийэлэригэр улаан кутурданын тирээбит.

Мырыла орто оскулатын 1998 сыллаах ытыһа.

Горный улусун Бордоһуһаах сэлэмнэтин олохтоо

КИРИЛЛИНА Варвара Ивановна

ыарахан ыарыттан өлбүтүн дириг кутурданын тирээбит:

— Чурапчы алын сүһүк оскулатын уууталытыгар кыһыгар Марияна Иннокентьевна, кутурдугар Иван Николаевич Дыдаевтарга, сизиннэригэр Настяга, Вероникага, Коллега, Чурапчытаагы оҕону илэр киин уууталыгар Дыдаева Анастасия Степановна Чурапчы алын сүһүк оскулатын коллектива, администрацияга, оҕону үөрэтэр киин, ууустары үөрэх управлениетын коллективтар.

— Дыдаева Марияна Иннокентьевнага уонна киин дьыа кэргэнигэр ийэ, эбэтэр Кириллину Варвара Ивановна олохтон барбытынан үөрэтэр IV «а» кылаһын оболоро, кимсэр тараһууттар.

Редактор Г.Г. ПОПОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Корл Маркс уул., 26 «а».
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: saganoloh@churap.sakha.ru

Хаһыаты тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительства, улуус дьаһалтата, редакция. Хаһыат сахалыы тыһынан оптуорунуука, чэппиэр, субуотага таһаар. Хаһыат индекса: 54907

«Сага олох» редакционной-издательской холбоһук.
Офсетной бачаат. Сааһыин №-ра 127. Тираж 2197.
23. 10. 2002 с. бачаахха барыһынна.

Автор сурутар этиллэр санаа редакция позициятыгар маһдын сөп түбэхэр буолбатах. Сурутаах ийинлэр чакчылар кырдыктаахтарыгар эппиэтинэһи автор тус бэйэте сүтэр.